

Fabryka Porcelany w Żarach

Fabryka Porcelany w Żarach została założona przez Gustava Otrembę w 1888 roku, w budynkach po byłej fabryce gwoździ, otrzymała nazwę „Gustav Otremba Porzellanfabrik Sorau N.L.". Siedziba jej mieściła się na nie istniejącej obecnie ulicy Am Schiesshaus 6. W 1889 roku do spółki z Gustavem Otrembą przystępuje Franz Böhme inżynier i oficer Landwehry w stopniu kapitana. Po czterech latach od założenia fabryki Gustav Otremba postanawia iść własną drogą. 3 czerwca 1892 roku odsprzedaje fabrykę swojemu wspólnikowi Franzowi Böhme.

W styczniu 1900 roku 45 fabryk, w tym Fabryka Porcelany w Żarach, przystąpiło do Zjednoczenia Niemieckich Fabryk Porcelany. Dokładna nazwa Zjednoczenia brzmiała „Vereinigung deutscher Porzellanfabriken zur Hebung der Porzellanindustrie, G.m.b.H.". Fabryka porcelany w Żarach dostosowując się do polityki Zjednoczenia Niemieckich Fabryk Porcelany z dniem 1 października 1901 roku przekształciła się w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością - z o.o. (G.m.b.H.), i od tej pory nosiła nazwę „Porzellanfabrik Sorau G.m.b.H.“.

Nowym właścicielem fabryki zostaje syn Franza Böhme Fritz. Wybuch pierwszej wojny światowej spowodował trudności w funkcjonowaniu całego przemysłu ceramicznego w Europie. Pobór do wojska wykwalifikowanych pracowników, utrata rynków zbytu w koloniach i wstrzymanie eksportu do Ameryki Północnej i Europy, zubożenie społeczeństwa, zastój w handlu oraz zmniejszenie zainteresowania wyrobami porcelanowymi zmusił cały przemysł ceramiczny, a w tym Fabrykę Porcelany w Żarach do zmian i znalezienia

nowych funduszy na rozwój i produkcję. W marcu 1918 roku Franz i Fritz Böhme odsprzedają fabrykę nowemu wspólnikowi. Jedynym właścicielem zostaje kupiec Gotthard Curtius.

Na początku grudnia 1918 roku nastąpiło przejęcie Fabryki Porcelany w Żarach przez koncern Christian & Ernst Carstens. Fabryka przyjmuje nazwę "C. & E. Carstens Porzellanfabrik Sorau N.L.". Nowym właścicielem zostaje kupiec i współwłaściciel koncernu Ernst August Carstens (1872 - 1923) z Elmshorn, jeden z udziałowców koncernu posiadającego około 14 fabryk i manufaktur ceramicznych w tym fabryki porcelany w Reichenbach, w Blankenhain oraz w Zeven. Właściciel Ernst Carstens zmarł nagle 2 października 1923 roku.

Po śmierci Ernsta Carstensa fabrykę przejmują spadkobiercy: żona Ernsta Carstensa Anna, Christine Carstens z domu Hinrichs (1879-1968), która otrzymuje 50% spadku oraz jego dwaj synowie - starszy syn Walter i młodszy syn Ernst, którzy otrzymują po 25 % spadku. Fabryka nosi nazwę "C. & E. Carstens Porzellanfabrik Sorau N.L. Inhaber Ernst Carstens Erben". Od początku przejęcia przez koncern fabryka w Żarach przynosiła lepsze rezultaty finansowe od swojej siostrzanej fabryki w Blankenhain.

Dzięki eksportowi fabryka w Żarach wzmocniła swoją pozycję na rynku europejskim i w USA. Fabryki porcelany w Blankenhain, Reichenbach i Sorau oraz fabryka fajansu w Elmshorn utworzyły jedną grupę. Dla wymienionych fabryk Centralną Fabryką stała się C. & E. Carstens Elmshorner Steingutfabrik (fabryka fajansu) z siedzibą w Elmshorn - Schleswig-Holstein, czyli w mieście rodzinnym Carstensów. W 1924 roku

liczba pracowników Fabryki w Żarach wzrasta do 300, w 1925 do 360, a w 1930 roku mimo światowego kryzysu do 400 osób.

W latach trzydziestych Fabryka osiąga szczyt swojej produkcji. Posiada własną malarnię porcelany, w której zdobiono wyroby. W czasie drugiej wojny światowej Fabryka znalazła się na liście fabryk zbrojeniowych, tym samym zaczęła podlegać pod specjalne przepisy przemysłu zbrojeniowego. Oprócz standardowej produkcji porcelany stołowej, fabryka zaczęła produkować izolatory porcelanowe i inne drobne elementy z porcelany, które były wykorzystywane w przemyśle zbrojeniowym. W latach czterdziestych fabryka produkowała swoje sprawdzone wzory i malatury, jednak projektanci cały czas pracowali i tworzyli nowe projekty, aby zaspokoić starych i zdobyć nowych klientów. Jednak wojna wycisnęła

piętno na żarskiej porcelanie, gdyż Fabryka w Żarach bardzo szybko zaprzestała używania złota do zdobienia swoich wyrobów, bo już na początku 1940 roku. Zmiany te były związane z zakazem wykorzystywania w czasie wojny złota do zdobienia wyrobów porcelanowych. Zakaz dotyczył całego przemysłu ceramicznego w Niemczech. W 1943 roku Fabryka w Żarach przekształca się w spółkę komandytową "Kommandit Gesellschaft - K.G.).

W tak zwany „czarny wtorek” 11 kwietnia 1944 roku o godzinie 11.30 amerykańska 8 flota powietrzna (108 bombowców) dokonała nalotu na miasto z powodu fabryki produkującej samoloty myśliwskie Focke Wulf. W nalocie dywanowym, który dotknął miasto Żary Fabryka Porcelany nie ucierpiała, co pozwoliło na dalszą produkcję. Dopiero w 1945 roku w lutym po ciężkich walkach w Żarach Fabryka Porcelany przestaje istnieć. W okresie 1945 - 1948 Koncern Carstens utracił wszystkie trzy fabryki porcelany, które były w jego posiadaniu. Zniszczona fabryka w Żarach znajdowała się na polskim terytorium, a fabryki w Blankenhain i Reichenbach w 1948 roku zostały znacjonalizowane przez rząd Niemieckiej Republiki Demokratycznej. Część pracowników fabryki porcelany z Żar przeniosła się po drugiej wojnie światowej do fabryk porcelany w Blankenhain Reichenbach, gdzie znalazła zatrudnienie w znacjonalizowanych fabrykach. I taki był koniec prawie 60-letniej historii Fabryki Porcelany w Żarach. Po wojnie Fabryka nie została odbudowana, a w ocalałych budynkach biur i sal wystawowych utworzono zawodową szkołę budowlaną, a obecnie mieści się w nich Zespół Szkół Rolniczych.

W ciągu swojego prawie sześćdziesięcioletniego istnienia Fabryka Porcelany w Żarach wyprodukowała ponad 26000 różnego rodzaju wzorów i dekoracji. Fabryka porcelany w Żarach, produkowała w latach trzydziestych setki form i dekoracji, które zostały wykorzystane przez manufaktury i fabryki porcelany w latach pięćdziesiątych zeszłego stulecia. Formy te cieszyły się ogromną popularnością i uchodziły za bardzo nowoczesne. Jednak nikt nie kojarzył ich ze zniszczoną fabryką porcelany w Żarach.